

Braziliaanse groet – 2009

NEEM EN LEES

"Dit jaar kozen we als symbool voor ons boekje het bekeringswoord van de H. Augustinus. Het is de zin: "Toma e lê", "Neem en lees". Onze patroonheilige, Aurelius Augustinus, werd geboren in 354, in Tagaste, een klein stadje in Noord Afrika. Zijn moeder Monica was een heel gelovige vrouw. Hijzelf wilde genieten van het leven en de vrijheid. Hij wilde beminnen en bemind worden. Al gauw woonde hij samen met een vriendin en op zijn achttiende had hij al een zoon van haar. Hij had een bewogen leven in Carthago, Rome, Milaan maar hij was helemaal niet gelukkig. Zijn leven was leeg en had geen inhoud. Hij stelde zich heel veel vragen: "Wat is in het leven eigenlijk echt belangrijk? Wat is er werkelijk de moeite waard? Waar gaat het om in het leven van een mens? Waar wil ik voor leven?"

In Milaan ontmoette hij bisschop, Ambrosius, die heel mooi kon preken. De preken druppelden in zijn oren en ook in zijn hart en beroerden hem heel sterk. Op een middag zat hij te piekeren in de tuin. Toen hoorde hij kinderen zingen: "Neem en lees". Hij dacht: "Dat liedje ken ik helemaal niet. Of is het geen liedje?" Toen schoot hem te binnen wat iemand hem eens verteld had over de kluizenaar Antonius. Die was eens een kerk binnengekomen waar net uit de bijbel werd voorgelezen: "Ga verkopen wat je hebt en geef het aan de armen. En kom dan terug om Mij te volgen." (Mt 19,21). Dat had Antonius verstaan als een persoonlijke boodschap en hij had het meteen gedaan. Augustinus pakte de bijbel weer op waar hij in had zitten lezen. Hij sloeg hem open en las: "Laten wij ons behoorlijk gedragen, als op klaarlichte dag, en ons onthouden van zwelgpertijen en drinkgelagen, van ontucht en losbandigheid, van twist en nijd. Bekleed u met de Heer Jezus Christus". (Rom. 13,13). Het was het laatste zetje dat hij nodig had. Hij kwam na zijn losbandig leven tot innerlijke rust, trok zich terug in de stilte en liet zich dopen. Als priester, bisschop en predikant heeft hij veel geschreven. Van hem zijn ondermeer veel brieven bewaard gebleven. Augustinus wordt steeds afgebeeld met brandend hart.

Anderzijds verscheen onlangs een nieuwe verklaring van de bisschoppen van België met als titel "*God ontmoeten in zijn Woord. Groeien in geloof*". We worden heruitgenodigd om de Schrift te nemen, te lezen, te overwegen, en een persoonlijk antwoord te geven in gebed en leven. We worden opgeroepen om de evangelietekst van de dag of de zondag te lezen, te herkauwen tot een woord of vers ons treft, ons raakt. Wat zegt die tekst, wat zegt God doorheen die tekst en wat antwoord ik aan God? Of we kunnen ook eenvoudig de vraag stellen: "Heer, wat wilt U mij nu zeggen doorheen deze tekst"? Want ook nu nog spreekt God de mens aan en wil Hij dat we kiezen voor het leven dat we namelijk anders gaan leven in zijn spoor, in een levensstijl van liefde en aandacht voor de kleinen en de zwakken.

Wij willen dit doen zowel hier in België als in Brazilië. Graag nemen we u dan ook dit jaar mee op onze tocht naar Brazilië en geven u wat informatie over de dagelijkse inzet van de zusters in liefde en trouw. Dit jaar leggen we wat meer de nadruk op de pastorale inzet.

Veel leesgenot.

Zuster Lies: het gedwongen afscheid van de crèche "*Casa da Amizade*"

Door de illegale bouw van een motel naast de crèche "*Casa da Amizade*", kwamen er grote scheuren in de muren en ontstond er zelfs een grondverzakking. De Civiele Bescherming werd erbij geroepen, de crèche en het huis Bethel moesten onmiddellijk ontruimd worden, wegens instortingsgevaar. Op 1 november 2007 werden we aldus verplicht de deuren van de crèche te sluiten. De woning moest worden ontruimd en dertig families kwamen terug in hun vroegere grote miserie terecht.

Wij bleven niet bij de pakken zitten. Wij hielden een grote manifestatie met de mensen van gans de parochie. Ze droegen spandoeken "*Queremos nossa creche de volta*" (= "We willen onze crèche terug").

Ook de daarbij gelegen kerk São Dimas verkeert in dezelfde situatie. Zij staat op instorten en ook daar werden de deuren gesloten. Op 12 september 2008 kwam de inspectie van het gerecht de schade opnemen, die met de dag erger wordt. Vandaag wordt er verder onderhandeld om tot een overeenkomst te komen met de eigenaar van het motel en om tot een wisseling van gebouwen over te gaan. De prijs van de herstellingswerken ligt immers te hoog. Alles zou met de grond moeten gelijk gemaakt en heropgebouwd worden. We zien wat de toekomst verder brengt.

De crèche was mijn levensadem om zo de armsten onder de armen te helpen. Elf lange jaren, een vruchtbare tijd, mocht ik daar mijn beste krachten geven. Graag dank ik toch persoonlijk allen die tijdens die elf jaren me financieel geholpen hebben. Zonder hun hulp was het onmogelijk geweest dit werk te verrichten. Met heel veel heimwee en een verscheurd hart verlaat ik de crèche, maar dankbaar voor die vele jaren dat ik me samen met de Braziliaanse zusters volledig mocht inzetten voor de armsten.

Inhuldiging van het nieuw seminarie in Ruy Barbosa

Reeds vanaf 2002 werken onze Braziliaanse zusters in Ruy Barbosa, een stad op ongeveer vijf uur van Salvador en waar Dom André De Witte, een priester van het bisdom Gent, bisschop is. Op 18 augustus 2008 was zuster Lies Despierre een week lang chauffeur voor Vlaamse bezoekers en genodigden van Dom André De Witte. Er kwam een ganse delegatie toe vanuit het bisdom Gent bestaande uit Clairette, de zus van Dom André, de nicht Jenny, de bisschop van Gent Mgr. Luc Van Looy en nog drie andere priesters: vicaris-generaal Paul Van Puyenbroeck, vicaris Luc De Geest en E.H. Roger Van Den Berghe. Op donderdag 21 augustus kwamen er in Salvador nog vijf inwoners aan uit Scheldewindeke, het geboortedorp van Dom André De Witte. Ze werden allen met veel enthousiasme en sympathie naar Ruy Barbosa gebracht.

Op 24 augustus 2008 vertrokken ze allen naar Feira de Santana, drie uur van Ruy Barbosa, voor de inwijding van het nieuw seminarie van het Bisdom Ruy Barbosa. Het seminarie kreeg de naam "O Bom Pastor", "De Goede Herder".

Eerst had er een plechtige eucharistieviering plaats in aanwezigheid van meerdere eminente personen, waaronder de bisschoppen Dom André De Witte, Mgr. Luc Van Looy bisschop van Gent en verschillende bisschoppen van de streek: Dom Itamar van het diocees Feira de Santana, Dom Tomaso bisschop van Irecê, Dom Jaime bisschop van Alagoinhas, Dom José Geraldo bisschop van Juazeiro, Dom Ottorino bisschop van Serrinha. De viering werd voorgegaan door Dom Itamar. Pater Victório, werkzaam in Ruy Barbosa, vertegenwoordigde het bisdom van Reggio Emilia in Italië, waarvan hij afkomstig is.

Vanuit alle parochies van het Bisdom Ruy Barbosa waren zowat een duizend driehonderd gelovigen aanwezig met drie priesters. Ook waren er enkele Italianen, weldoeners van de bouw van het seminarie en twintig priesters werkzaam in het bisdom, afkomstig uit het buitenland, vooral Italië en Spanje. Deze priesters staan in voor vierentwintig parochies met samen 725 plaatselijke gemeenschappen. Het was een mooi gebeuren onder een stralende zon en in aanwezigheid van een zeer enthousiast publiek waaronder ook onze eigen medezusters.

Hoe komt het dat er een nieuw seminarie kan ingewijd worden waar tot nu toe de grote meerderheid van de priesters uit het buitenland kwam? De kerk van Brazilië is zeer missionair. Ze is in deze streek sterk getekend door de strijd voor de grond. Ze heeft de mensen ondersteund, de armen in de dorpen en in de bergen. Als de "*Reforma Agraria*" (= hervormingen ten aanzien van grootgrondbezit) vooruitgang boekt is dat dank zij de kerk, de mensen weten dat en voelen dat. Ze leren langzaam begrijpen dat de kerk dit doet vanuit het evangelie. De kerk betreft trouwens jonge mensen om in de gemeenschappen te missioneren; vanuit deze zending worden de jongeren zelf gevormd en ontdekken ze hun opdracht als christenen en gedoopten.

Zo zijn in deze streek nu nieuwe roepingen, ook priesterroepingen. Dom André De Witte kon met vreugde medelen dat tien jonge seminaristen hier hun opleiding zullen volgen in dit nieuwe seminarie om als het God belieft, "*Se Deus quiser*", na de vorming tot priester te worden gewijd. Na de viering was er nog een feestmaal waarop alle parochies waren uitgenodigd, ingedeeld volgens zones. Daarna volgde een spetterende show met de gekende zanger Gogo. Het was een dag die Ruy Barbosa nooit zal vergeten.

Eén jaar op de parochie Santa Luzia (Oiticicas)

Zoals reeds vermeld in de Braziliaanse groet van 2008 heeft het Algemeen Bestuur van de Congregatie positief geantwoord op een brief van de bisschop van Tianguá, Dom Francisco Javier Hernandez Arnedo O.A.R. De bisschop vroeg drie Zwartzusters om een echt missionaire taak, berustend op evangelisatie, op te nemen in zijn bisdom, meer bepaald in het gebied van Oiticicas dat tot de stad Viçosa de Ceará behoort.

Zusters Joêmia, Noélia en Claudia vestigden zich op 26 augustus van 2008 in Oiticicas op de parochie Santa Luzia. Sindsdien is er al heel wat veranderd en verbeterd. In het begin hebben de zusters heel veel huisbezoeken gedaan om de mensen van dichtbij en beter te leren kennen met hun noden en vragen. De zieken en ouderen die de kerk niet meer kunnen bereiken, kregen extra bezoek.

September vorig jaar, maand van de bijbel, zijn ze er met Bijbelgroepen begonnen, iets wat daar nog helemaal niet bestond. Deze Bijbelgroepen hebben nu driemaal per week plaats, telkens om 19 uur. In de maand oktober namen de zusters deel aan een samenkomst met andere parochiezusters van het diocees Tiangua. Het was bedoeld als permanente vorming en ook heel interessant om de andere medewerkers van het bisdom te leren kennen. In november was er de algemene Diocesane Vergadering waarop de werking, evaluatie en planning van het diocees werd voorgesteld en uitgelegd.

Op 8 december kwam de bisschop Dom Xavier ter plaatse voor de Eucharistieviering. Even vóór de wegzending en zegen las hij het document voor van de parochiale bediening door Zuster Joêmia samen met de priester Carlos Alberto, werkzaam in de parochies van Viçosa en Santa Luzia.

Hij gaf ook aan Zuster Noélia de toelating en verantwoordelijkheid om in te staan voor de kinderdopen. Hij hield tevens een pleidooi van de noodzaak van meer bedienaars in het pastoraal werk. In december werden 63 kinderen gedoopt en waren er zes huwelijken van jonge koppels die vooraf intens begeleid werden. Zr. Claudia geeft ook catecheselessen en staat in voor de vorming van de bedienaren van de Eucharistie, die de communie ronddelen naar de zieken.

Er zijn gezinsgroepen ontstaan: koppels die samenkomen om elkaar te steunen, om het Evangelie te overwegen en hun leven te richten naar dit Evangelie. Er gebeurt soms heel veel mooi verzoeningswerk daar waar de relatie wat verzuurd is.

Er zijn groepen ontstaan van de "*Pastoral da criança*", pastoraal van de kinderen vanuit evangelische beweging: "*Al wat gij gedaan hebt voor een dezer geringsten van mijn broeders hebt gij voor Mij gedaan*" (Mt. 25,40). Iedere vrouw die zich engageert gaat maandelijks tien gezinnen opzoeken waar de kinderen ondervoed zijn en alles ontberen. Zij gaan na wat er ontbreekt. Soms zijn deze zo getroffen door de grote nood en de zwakte van de kinderen dat ze de kinderen een tijdje meenemen naar hun huis om er daar voor te zorgen. Er worden voedingsmiddelen afgegeven zoals melk, bloem, bonen. Maandelijks komen deze moeders samen om hun kinderen te laten wegen. Zij leren ook een "*merenda*" maken, rijstpap of iets anders dat voedzaam is en krijgen les over gezonde voeding. Ze leren de schil van de bananen, de ananassen, de zaden van de meloenen en de watermeloenen te drogen en alles te malen, hetgeen zeer voedzaam is om ondermeer bij de soep te doen. De toestand van die kinderen verbetert dan ook zienderogen.

De bisschop Dom Xavier is zeer tevreden en gelukkig met het werk van de zusters. Regelmatig stuurt hij seminaristen voor een pastorale stage. Er is de hoop en de droom nog een vormingscentrum te kunnen uitbouwen met ondermeer vergaderlokalen, slaapegelegenheden en douches.

Doorheen het vele, boeiende pastorale werk blijven de zusters trouw aan het gemeenschappelijk gebed om vanuit de verbondenheid met de Heer op tocht te gaan en goede vruchten voort te brengen. Zo zetten ze het "*Bonos Fructus Facere*" van de Congregatie in concrete daden om.

Het patroonfeest van St.-Augustinus in Brugge en in Brazilië

Tijdens het zakenkapittel van 2006 met als thema "*Op zoek naar wegen om onze dromen waar te maken*" werd onder andere de aanbeveling gegeven:

"Overweeg of het een meerwaarde heeft om op het feest van Augustinus op 28 augustus andere "Augustinessen" uit te nodigen. Ga na of het mogelijk, haalbaar en zinvol is om "oblaten" te laten aansluiten bij de Zwartzusters, de Irmãs Negras".

Gaandeweg wordt de weg gebaad. Dit jaar werd er al gevierd samen met andere Augustinessen zowel in Brazilië als in Vlaanderen, namelijk met de zusters van O.L.Vrouw ter Potterie in Brugge. In Brazilië werd er ook al een mooie lekengroep gevormd.

Het patroonfeest van Sint Augustinus was voor de zusters in Ruy Barbosa een gezegende dag met een plechtige Eucharistieviering om 11 uur voorgegaan door Dom André De Witte en gevolgd door een middagmaal in een aangenaam gezelschap van de Kongolese zusters van Utinga (St.-Trudoabdij Male St.-Kruis Brugge) en de Italiaanse zusters van de Casa da Caridade. Ook de diaken Genival, die de Italiaanse bisschop, vertegenwoordigde was aanwezig.

Onze zusters Clemilda, Damiana en Marinalva hadden een aangename dag en voelden zich zeer gelukkig.

In Oiticicas werd de Augustijnse dag gevierd samen met de Augustijnse zusters van het monasterium.

In Salvador kwamen de zusters één van hart en één van ziel samen in Casa da Alegria, samen met enkelen van de "*leigos agostianos*", de Augustijnse lekgroep, waaronder Simonne Debouck (op de tweede foto hieronder, tweede van links).

De Augustijnse spiritualiteit begint weer te bloeien en te leven. Zo ontstond er ook de OSA International (= International Cooperation for Development, Human Rights and Peace in an Augustinian point of view). Het is een netwerk van mensen en organisaties uit verschillende landen en zet zich in voor economische en maatschappelijke ontwikkeling in vijf continenten, omdat heel de mensheid één grote gemeenschap is... en in een gemeenschap helpt men elkaar. OSA International vindt haar inspiratie in de Augustijnse levenswijze – leven in gemeenschap en vriendschap en alles samen delen – en werken als een federatie van lokale organisaties. OSA International richt zich op maatschappelijke en menselijke ontwikkeling en werken zowel op lokaal als op globaal niveau. Om de doelstellingen te bereiken zet de organisatie zich in voor economische ontwikkeling, mensenrechten en opvoeding tot vrede, wetend dat ontwikkeling op elk vlak een multidisciplinair proces is, waar alle betrokkenen actief aan deelnemen. In de projecten kiezen ze voor een holistische benadering waarbij ze de wortels van de problemen proberen te benoemen om daar dan gericht aan te werken. Meer info vindt u op de internationale website augustinians.net

"Zing en trek verder" (Augustinus, Preek 256,3).

De tocht van het kruis van de kapel van Diksmuide

Op zondag 27 januari 2008 nam de Congregatie en in het bijzonder de Zusters Marguerite, Héléna en Aline met gemengde gevoelens afscheid van het klooster St.-Andries op de Vismarkt nummer 6 in Diksmuide. 525 jaar zijn de Zwartzusters in Diksmuide aanwezig geweest. Ze hebben er lief en leed gedeeld met de bevolking en zich steeds met toewijding en gedrevenheid ingezet in de materniteit, de polikliniek, het Wit-Gele Kruis en de parochie. Voor alle Congregaties wordt het een noodzaak huizen te sluiten. We staan voor een tijd van afbouw..., van veel loslaten..., van doorgeven van gebouwen..., van het sluiten en verkopen van huizen en van vergrijzing van onze medezusters in Vlaanderen.

Gelukkig hebben wij ook nog jonge Braziliaanse zusters die ondermeer in 2007 in het noorden van Brazilië, in Ceará, een huis geopend hebben. Zo blijven we vertrouwd op weg gaan, gelovend dat een Congregatie die reeds precies 647 jaar bestaat, niet zomaar verdwijnt. We blijven geloven en vertrouwen dat er altijd religieus bezielde mensen zullen zijn, al of niet in een gemeenschap, om het geloof door te geven en er voor te leven. Na de verhuis bleef er in de kapel van de Vismarkt een mooi groot kruisbeeld hangen met volgende archiefgegevens:

Belgisch atelier (D 177). Christus aan het kruis, Art Déco, XX b. gepolychromeerde gips (corpus), hout (kruis), ca 350 x 250 x 50 cm. herkomst: Heilig-Hartziekenhuis, Oostende.

De vraag werd gesteld aan Padre Maurício Abel en Zuster Agnes De Sloover, beiden met verlof in België, of dit kruis een mooie plaats zou kunnen krijgen in een kerk in Salvador da Bahia. Onmiddellijk weerklonk het antwoord dat de parochianen van Barreiras, de kerk waar Zr. Agnes De Sloover werkzaam geweest is, zo graag een ander en groot kruis zouden hebben. Er werd gezocht naar een oplossing om dit kruis te vervoeren. De timmerman van de bvba Gamme van Diksmuide was al dadelijk bereid een kist te maken op het juiste formaat.

Deze kist werd op 10 juli te Brugge opgehaald door de firma Herfurth logistics en vervoerd naar de loods 727 van de Cargoafdeling van de luchthaven van Zaventem. Daar moest ze gedurende 24 uur een behandeling ondergaan tegen wormpjes en andere ongedierten en dan nog in de scanner gaan om te zien of er in ook geen drugs of andere voorwerpen instaken. Er kwam heel wat administratie bij kijken zoals ook het schrijven van een bewijs van gift "*doação*". Op 16 juli was de kist dan in orde om mee te kunnen met de vlucht TP 611 naar Lissabon en dan met TP 159 van Lissabon naar Salvador. In de luchthaven van Salvador werd ze nog lang in beslag genomen door de federale politie tot ook daar alle administratieve gegevens in orde waren. De zusters zijn blij dat dit mooie kruis toch ook ergens in Brazilië verbonden blijft met de Congregatie.

Bezoek van G. Agnelo, aartsbisschop van Salvador

Van 04 tot 07 september hadden we de eer de kardinaal van het aartsbisdom Salvador da Bahia bij ons te ontvangen in het klooster "Ter Castaegneboom" op het Oosterlingenplein 5 te Brugge.

Hij kwam voor de feestelijke Eucharistieviering op 6 september om 17u30 in de kerk van Christus Koning met het koor Erato en de Comunidade Belga Brasileira. Het was een viering voor de verjaardag van de priesterwijding van priester Michel Ramon, 30 jaar priester en 25 jaar werkzaam in Brazilië, alsook voor de 20e verjaardag van de priesterwijding van priester André Steeman. De viering had als thema: "*Só o amor muda o mundo*" ("*Alleen liefde verandert de wereld*"). We zijn priester Michel Ramon heel dankbaar voor zijn steun en meeleven met het wel en wee van de jonge Braziliaanse zusters en ook dankbaar om zijn wijze raadgevingen.

In de gemeenschap sprak de kardinaal over de vele problemen in Brazilië: gebrek aan vormingskansen, werkloosheid, geweld, tekort aan huisvesting waardoor mensen op straat leven en in krotjes wonen boven en onder elkaar, drugs- en drankmisbruik. Er is ook gebrek aan stilte door radio's of televisies die keihard aanstaan, door de pinksterkerkjes die met luide aanroepingen duivels uitdrijven, door hondengeblaf en mensen die roepen en tieren. Er zijn nog heel wat problemen en vragen.

In zijn afscheidsbrief dankte de kardinaal de Zwartzusters in Brazilië om hun aanwezigheid met name in het aartsbisdom Salvador waar ze zich met veel liefde aan de behoeftige en lijdende broeders en zusters wijden. Hij zegde ook te bidden dat de Heer talrijke roepingen zou mogen verlenen om het vele goede aan het volk verder te zetten.

We wensen
Dat u minstens elke dag,
EEN fijn moment mag beleven,
EEN ontmoeting, een lach,
EEN uitgestoken hand,
EEN blik vol begrip.
Iets schoons, iets goeds,
iets dat u boeit,
iets waarbij u herademt,
opnieuw moed krijgt,
gaat zingen,
danken en dienen,
iets dat u stil maakt,
iets dat u ontroert,
iets dat u bidden doet.

We bedanken U van harte voor de giften van het voorbije jaar. Weet dat uw giften, samen met de bijdrage van de Provincie West-Vlaanderen, van onschatbare waarde zijn om ons werk te kunnen verder zetten.

Obrigada, dank U, namens onze medezusters in Brazilië.